

ФІЛОСОФЬСКА ДУМКА СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ І РИМУ

Актуальність теми. Становлення філософії Стародавньої Греції відбувалося в VI–V ст. до н.е. Саме в цей період мудреці-філософи протиставляють міфологічно-релігійним уявленням наївно-стихийний філософський світогляд.

Метою дослідження. дослідити проблеми стародавньої Греції і Риму

Об'єктом дослідження. Це найбагатша, найбільш диференційована філософія стародавнього світу. Її відносять до античної філософії. Філософія давньої Греції відома за численними літературними пам'ятками, написаними давньогрецькою мовою.

Предметом дослідження. Дослідити проблематику філософії стародавньої Греції і Риму

Методи дослідження. У процесі роботи використано сукупність загальнонаукових, логічних та емпіричних методів наукового пізнання.

Виклад основного матеріалу.

На відміну від східної філософської парадигми, яка пояснювала світ реальних речей і явищ химерно-фантастичному дусі, західна філософська парадигма, вироблена насамперед давньогрецькими мудрецами, характеризувалася пильною увагою саме до речово-предметного світу. Для давньогрецьких філософів світ був живим, гармонійно упорядкованим предметно-речовим цілим – Космосом, що нагадує собою грандіозний художній витвір. До речі, в давньогрецькій мові слово «космос» означало стрій, порядок, світо-порядок.

Центральне місце в давньогрецькій філософії займали онтологічні проблеми, зокрема пошуки об'єктивної основи всього суцього, яке тлумачилося або в матеріалістичному дусі (основою всього суцього є вода, повітря, вогонь, атоми), або в ідеалістичному: першоосновою всього є числа, ідеї тощо. Великим здобутком цієї філософії було атомістичне вчення Левкіпа, Демокріта, Епікура. Коротко зупинимося на матеріалістичній традиції давньогрецької філософії. Мілетська школа. Засновниками філософії Стародавньої Греції вважали мілетських мислителів аласа, Анаксимандра, Анаксимена та їх учнів, які жили й працювали в VI ст. до н.е. Те, що грецька філософія виникла саме в Іонії не випадково. Мілет (західне узбережжя Малої Азії) відносився до сфери відомої крито-мікенської культури. До того ж він перебував утисних зв'язках з давніми східними цивілізаціями. Інтенсивна колонізаційна практика й торговельно-ремісницький розвиток були причиною раннього пробудження інтересу до астрономії, географії, математики, метеорології тощо. Представники мілетської школи були видатними природодослідниками й натурфілософами, які включали природничі теми в широкий космографічний і космогонічний контекст.

Цим вона відрізняється від філософії Стародавньої Індії та [1] Стародавнього Китаю, які почали складатися приблизно одночасно, в період, що одержав назву осової доби. Індійська філософія бачила головну проблему в особистому вдосконаленні людини на шляху до просвітлення, тоді як китайську в основному цікавили питання управління державою. У давньогрецькій філософії психологія та етика обґрунтовувалися космологією. Завдяки своєму ухилу до космології давньогрецька філософія містила в собі зачатки природознавства, яке виділилося з філософії набагато пізніше. Давньогрецька філософія має фундаментальне значення для всієї західної філософії. Істотну роль у розвитку філософської думки давньої Греції відіграли й ідеалістичні концепції. Виявляючи слабкі місця у вченнях матеріалістів і пропонуючи свої варіанти розв'язання відповідних проблем, ідеалісти в кінцевому підсумку сприяли розвитку філософії, хоча загалом їх уявлення про світ, буття мало фантастичний, ненауковий характер. Про це переконливо свідчать концепції піфагорійців, Платона, почасти – Арістотеля. Піфагорійська школа (засновник Піфагор). Після завоювання Іонії персами центр античної філософської думки перемістився на захід (о. Сицилія). Першу філософську школу тут заснував виходець з Іонії Піфагор. Ця корпорація вчених була і релігійною общиною, і політичною партією. Піфагор учився математики та інших наук у Єгипті та Вавилоні, а філософії – в Анаксимандра. Піфагорійська школа відіграла важливу роль у розвитку античної науки й філософії. Досліджуючи кількісний аспект явищ природи, піфагорійці в «числі» вбачали найважливішу причину всього суцього. Питання про природу людини, її сутність, походження і призначення – одне з основних у філософії давньої Греції. Традиційно вважається, ніби «поворот до людини» здійснили софісти, проте й до них увага до проблеми людини давала про себе знати. Так, існує думка, ніби вислів «пізнай самого себе» належав одному з перших грецьких філософів – Фале-су. Його учень Анаксандр створив гіпотезу про походження людини, згідно з якою, перші люди виникли із тварин типу риб. Демокріт, якому дорікають у тому, що він розглядав людину як своєрідний атом суцільного космосу, цікавився проблемою самопочування людини, про що свідчить його вислів «щастя і нещастя – в душі».

Типовим для давньогрецької філософії є розуміння людини як «мікрокосму», який є відображенням, своєрідною копією «макрокосму» - Всесвіту, який у свою чергу тлумачився антропоморфно – як живий одухотворений організм. При цьому вважалося, що людина містить у собі всі елементи (стихії) космосу, складається з душі й тіла. У софістів людина стає спеціальним предметом «філософствування», про що свідчить уже відомий вислів Протатора: «Людина є мірою всіх речей – існування існує і неіснування неіснуючих». [2] Предметний світ вони індивідуалізували, підкреслюючи в ньому одичне, неповторне, випадкове, плінне, що дало можливість пояснити неповторність, унікальність людських індичів. Правда, все це вони використовували для аргументації непізнанності світу, точніше – того, ніби кожна людина має свою істину.

За часом елліністична філософія збігається з післяарістоте-лівською. Для неї характерна виключна увага до проблем людини, морально-етичних проблем, до суб'єктивної тематики. Свідченням цього може бути аналіз провідних напрямів елліністичної філософії – епікуреїзму, стоїцизму, скептицизму, і Епікур всі явища природи пояснював різними поєднаннями атомів, які відрізняються ще й за вагою. Прямолінійний рух атомів, на його думку, поєднується із спонтанними (внутрішньо зумовленими) в бік від прямої лінії рухами. В його вченні є здогад не лише про вічність і незнищеність матерії, а й про діалектичний характер руху. В історії пізнання Епікур, як і Емпедокл та Демокріт, дотримувався вчення про еманацию. Метою життя, на його думку, є досягнення блаженства, яке він розглядав як відсутність страждань, а не як грубі чуттєві насолоди. Чуттєвість неодмінно повинна підпорядковуватися розумові. Мудрість Епікуррозумів як лікувальне мистецтво, що зцілює людей від душевних страждань.

Висновок: Підсумовуючи розгляд філософії стародавньої Греції і Риму, зробимо висновок. У більшості філософських шкіл переважала практична філософія, яка була тісно пов'язана з проблемами життєвої мудрості, моралі, пізнання природи і соціальним управлінням.

Список використаних джерел

1. <http://ellib.org.ua/books/files/philosophy/fil2/6025.html>
2. <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12955/>